

PROJEKT I.COM

SLOVEM PROTI RASISMU

PŘÍRUČKA pro novináře a média
o informacích pro cizince a migranty

Stefano Roni

Tento krátký dokument nabízí několik pokynů a shromažďuje řadu doporučení pro novináře a profesionální specialisty v oblasti komunikace. Tématem je jazyk a správný informační přístup k migrantům, uprchlíkům a cizincům obecně. Cíl: bojovat proti stereotypům a předsudkům, chránit image a důstojnost cizinců, vyhýbat se šíření zkreslených informací o jevech jako jsou migrační toky, které jsou stále více ohniskem národních a mezinárodních zpráv.

Začínáme se zásadami rovnosti, svobody a úcty zakotvenými v mezinárodních chartách lidských práv, evropských úmluvách, národních ústavách a zřejmými úvahami, že novináři musí jako první dodržovat a prosazovat tyto zásady a zabránit tomu, aby informace upřednostňovaly diskriminační nebo politické postoje na úkor těch nejslabších. Novináři mají zásadní úlohu v obraně demokratických systémů a nemají povinnost ani ne tak – či nejen – používat za všech okolností správná slova, ale také to dělat správným způsobem, to znamená, aniž by deformovali fakta, nebo je koncipovat v uměle negativním světle.

Prvním, nejjasnějším vodítkem každého novináře jsou etické základy a etika profese. Zejména zásady týkající se dodržování pravidel diktovaných zákonem na ochranu osobnosti ostatních, povinnost respektovat fakty podloženou pravdu dodržováním povinností, které jim ukládá jejich loajalita a dobrá víra. Dalšími platnými zásadami ve všech oblastech činnosti v tisku jsou předběžné ověřování informací, konzultace s odborníky o otázkách, které vyžadují zvláštní nebo specifické znalosti, použití správných a právně vhodných pojmů.

Abychom se vypořádali se specifickými povinnostmi novinářů vůči cizincům, odkazujeme na etická pravidla, která dnes v Itálii uplatňuje Národní rada Asociace novinářů, která jsou pro všechny členy z disciplinárního hlediska závazná. Článek 7 „Testo unico dei doveri del giornalista“ (Novinářská listina povinností) zní následovně:

Novinář:

- a) pokud jde o cizince, přijímá právně vhodnou terminologii na základě údajů uvedených v „glosáři“ připojeném k tomuto dokumentu, aby nedocházelo k šíření nepřesných, zjednodušených nebo zkreslených informací, pokud jde o žadatele o azyl, uprchlíky, oběti obchodování s lidmi a migranty;
- b) chrání identitu a image tím, že neumožní identifikaci jednotlivce, žadatelů o azyl, uprchlíků, obětí obchodování s lidmi a migrantů, kteří souhlasí s tím, že budou komunikovat s médii.

Existuje povinnost používat vhodnou terminologii k zajištění správných informací a informovanosti o právech všech osob (viz oddíl 1 níže - SLOVNÍK).

Novinář má také povinnost chránit identitu a image cizinců, kteří souhlasí s tím, že se objeví před kamerami, nebo kteří učiní prohlášení pro média. Fotografie a videa, na nichž jsou migranti identifikovatelní, by se měly vždy šířit s velkou opatrností, protože by mohly například vytvořit rizikové situace pro politické uprchlíky a jejich rodiny. Díky různým obrazům šířeným sdělovacími prostředky jsou zpravodajské služby velmi často schopné identifikovat odpůrce svých režimů, a proto v zemích původu organizují pomstu a pronásledování. Domnělý "sólokapr" může ohrozit životy nevinných lidí, kteří se již nacházejí v obtížných situacích ... Novinář musí vzít v úvahu různé kulturní úrovně, které mohou existovat, a nedostatek povědomí o fungování mediálního systému. Proto musí převzít odpovědnost za informování cizince o důsledcích pohovoru, a to nejen z hlediska rizik pro jeho bezpečnost, ale také o použití nesprávné nebo urážlivé terminologie a prohlášení, vyjádřených v nedokonalé podobě v jiném jazyce, než je jeho vlastní, „může být nepochopeno“ (1) (K těmto tématům viz níže oddíl 2 - OCHRANA IDENTITY).

Následující údaje jsou získány a částečně upraveny z „Pokynů k uplatňování Římské charty“ (2), deontologického protokolu přijatého v roce 2008 italskými novináři.

1 - SLOVNÍK

Slovník pojednává o právně vhodných **terminologiích** pro novinářský **příběh**, který se drží reality skutečností týkajících se imigrace a azylu. Je rozdělen do několika sekcí: lidé; stav a přijetí; pátrací a záchranné operace na moři (SAR); menšinové skupiny.

Lidé

- **ŽADATEL O AZYL:** je osoba, která se nachází mimo zemi své vlastní státní příslušnosti a podává žádost o přiznání postavení uprchlíka na základě Ženevské úmluvy o uprchlících z roku 1951 nebo o získání jiných forem mezinárodní ochrany. Dokud příslušné orgány nedospějí ke konečnému rozhodnutí, je žadatelem o azyl a má zákonné právo pobývat v zemi určení. Žadatel o azyl proto není srovnatelný s nelegálním migrantem, ačkoli může vstoupit do hostitelské země bez dokladů totožnosti nebo nepravidelným způsobem prostřednictvím tzv. Smíšených migračních toků, který tvoří jak nelegální migranti, tak potenciálních uprchlíci.
- **UPRCHLÍK:** je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka na základě Ženevské úmluvy o uprchlících z roku 1951. V článku 1 úmluvy je uprchlík definován jako osoba, která má opodstatněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, jako příslušník určité sociální skupiny nebo politického názoru, a která je mimo zemi jeho státní příslušnosti a není schopna, kvůli tomuto strachu, nebo nechce využít ochrany oné země. Postavení uprchlíka je uděleno každému, kdo může prokázat individuální pronásledování

- **POŽIVATEL DOPLŇKOVÉ OCHRANY:** je osoba, která, i když nespadá pod definici pojmu „uprchlík“ podle úmluvy z roku 1951, protože neexistuje žádné osobní pronásledování, stále potřebuje určitou formu ochrany, protože v případě návratu do země původu by utrpěla „vážnou újmu“ v důsledku ozbrojeného konfliktu, všeobecného násilí a/nebo masivního porušování lidských práv.
- **POŽIVATEL HUMANITÁRNÍ OCHRANY:** je osoba patřící do třetí kategorie mezinárodní ochrany poskytované příjemci humanitární ochrany. Do roku 2008 byla v několika zemích EU místo doplňkové ochrany poskytována humanitární ochrana.
- **OBĚŤ OBCHODOVÁNÍ S LIDMI:** je osoba, která na rozdíl od nelegálních migrantů (ať už nucených či nikoli) dobrovolně spoléhajících na obchodníky s lidmi, nikdy nesouhlasila s přemístěním do jiné země nebo, pokud dala svůj souhlas, tento byl zneplatněn donucovacími a/nebo podvodnými kroky obchodníků s lidmi nebo špatným zacházením, které se na oběti praktikovalo nebo se jím vyhrožovalo. Účelem obchodování s lidmi je získat kontrolu nad jinou osobou za účelem vykořisťování. „Vykořisťování“ zahrnuje vykořisťování formou prostituce nebo jiných forem sexuálního vykořisťování, nucené práce, otroctví nebo praktik podobných otroctví, nevolnictví nebo odebírání orgánů.
- **MIGRANT/IMIGRANT:** je osoba, která se z vlastního podnětu rozhodne opustit svou domovskou zemi a hledat práci a lepší ekonomické podmínky jinde. Na rozdíl od uprchlíků se migranti mohou vrátit domů do bezpečných podmínek. UNHCR upřednostňuje odkazovat na skupiny lidí, kteří se přesouvají z domovské země s použitím termínů „uprchlíci“ a „migranti“. To je nejlepší způsob, jak uznat, že všichni lidé na pochodu požívají lidských práv, která by měla být respektována, chráněna a dodržována, a zároveň, že uprchlíci a žadatelé o azyl mají specifické potřeby a práva chráněná zvláštním právním rámcem.
- **OSOBA BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI:** je osoba, která není považována za státního příslušníka žádného státu nebo jejíž občanství není jisté nebo nelze zjistit. Stav bez státní příslušnosti byl poprvé uznán v roce 1954 na základě Úmluvy OSN o právním postavení osob bez státní příslušnosti vypracované v New Yorku. Státně-příslušnostní bezdomovectví může být primárně zaviněné nebo neočekávané (například může být ztraceno kvůli politickým situacím ve státě, v němž byl občan občanem). O postavení osoby bez státní příslušnosti může rozhodnout soudce nebo vláda a uděluje právo na povolení k pobytu (de iure bez státní příslušnosti).
- **NEDOPROVÁZENÝ CIZOZEMSKÝ NEZLETILEC:** je nezletilá osoba, která není občanem členského státu Evropské unie a dostává se na území členského státu EU, aniž by byla doprovázena dospělou osobou, která je za ni právně nebo obvykle odpovědná, dokud ji nepřevzme do péče nějaký dospělý. Stejně postavení platí pro nezletilou osobu, která je občanem třetí země a po vstupu na území EU již není doprovázena.

- **DĚTI IMIGRANTŮ:** tvoří tzv. druhou generaci imigrace. Někteří vědci identifikují přechodné klasifikace mezi první a druhou generací, aby označili děti a mladé lidi, kteří se přestěhovali do cizí země v mladém věku.
- **OBČANSTVÍ:** je právní pouto získané narozením, procesem naturalizace nebo původu, které váže jednotlivce k zemi jeho původu. Občanství zaručuje fyzické osobě plná občanská a politická práva v souladu s právními předpisy platnými v daném státě. Status občanství může být ztracen v důsledku zřeknutí se občanství, získání občanství jiného státu (v souladu s právními předpisy jiných států) nebo zbavení občanství veřejnou mocí v důsledku velmi závažného porušení zákonů.
- **MIGRAČNÍ TOK:** všichni migranti, kteří během určitého časového období přesunou své bydliště do daného státu. Smíšený migrační tok se skládá z ekonomických migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků, kteří se pohybují nepravidelně, často využívají trasy a dopravní prostředky provozované zločineckými gangy, z nichž jsou dosahovány velké zisky.

Status a přijetí

- **FAKTOR TLAKU:** je stav nebo okolnost, která způsobuje, že osoba nebo skupina lidí opustí zemi. Mezi nejrozšířenější tlačící faktory patří: ekonomická deprivace, a to i závažná (hlad, bída); politické nebo náboženské pronásledování; ekonomické potíže a osobní naplnění. Fenomén migrace určuje kombinace faktorů tahu a faktorů tlaku.
- **IUS SANGUINIS:** je získání občanství státu právem „krve“ na základě občanství rodičů a bez ohledu na stát, ve kterém se narodíte nebo žijete později. Kontrastuje se s *Ius Soli*, které spočívá v získání občanství státu právem „místa“ na základě skutečnosti, že se člověk narodil na jeho území, a bez ohledu na občanství rodičů.
- **PŘIJETÍ:** sestává ze všech opatření uznaných suverénním státem ve prospěch žadatelů o azyl. Mohou zahrnovat ubytování, jídlo a oblečení a mohou být poskytovány ve formě finančních příspěvků nebo poukázek.
- **PŘESÍDLENÍ:** je proces, jehož prostřednictvím je uprchlík, který uprchl ze své země původu a dočasně se ukryl v jiné zemi, dále převeden do třetí země, kde mu bude poskytnuta trvalá ochrana. Přesídlení se stává životně důležitým pro uprchlíky, kteří nemohou najít odpovídající ochranu v zemi, do které uprchli, a kteří se nemohou vrátit do své země původu, aby se zabránilo riziku pronásledování.
- **VYPOVĚZENÍ:** je návrat jednotlivce do státu, kde může být pronásledován z důvodu rasy, náboženství, národnosti, jako příslušník určité sociální skupiny nebo kvůli politickému názoru, nebo kde by byl vystaven riziku mučení. Opak (nevypovězení) je základní princip mezinárodního práva aplikovaného na uprchlíky, který zakazuje státům ochránit uprchlíky před návratem do zemí nebo na území, kde může být ohrožen jejich život nebo svoboda.

- **UZÁKONĚNÍ (NEBO BEZTRESTNOST NEBO MIMOŘÁDNÁ OKOLNOST):** je výjimečný postup prováděný státem, jímž se cizincům nelegálně pobývajícím na území vydává povolení k pobytu z pracovních důvodů (nebo čekání na zaměstnání), jsou-li splněny určité požadavky stanovené právními předpisy.
- **ODMÍTNUTÍ VSTUPU:** znamená odmítnutí vstupu uskutečněné přímo na vnější hranici občanu státu mimo EU, protože nesplňuje všechny vstupní požadavky stanovené právními předpisy o přistěhovalectví. Opatření se nevztahuje na občana nečlenského státu EU, který vstoupil za účelem žádosti o azyl. Nevztahuje se ani na situace tzv. nevyhostitelnosti (těhotné ženy, nezletilé osoby, oběti perzekuce).
- **NÁVRAT:** znamená opuštění země, ve které někdo strávil značné období, do země původu nebo výchozí země. Repatriace může být dobrovolná nebo nucená (druhý případ se označuje jako vyhoštění).
- **VYHOŠTĚNÍ (NEBO NUCENÉ VYSTĚHOVÁNÍ):** je správním nařízením a způsobuje fyzický odchod jednotlivce mimo státní hranice státu, v němž se nelegálně zdržuje, a má jako cílové místo určení zemi původu nebo zemi výchozí. Vyhoštění se týká občanů nečlenských států EU. Pro občany EU se používá termín vystěhování.

Pátrací a záchranné operace na moři (SAR)

- **SAR:** Zkratka pro pátrání a záchranu. Tato zkratka označuje všechny operace zaměřené na záchranu lidí v různých problémových prostředích (hory, moře, po zemětřesení atd.), a jejich přesun po moři nebo vzduchem nebo jinými prostředky. Akce SAR je pátrací a záchranný zásah nutný kvůli přítomnosti jednotky v nouzi; loď v nebezpečí. Námořní služba SAR je organizace sdružující všechny činnosti související s ochranou života na moři.
- **OBLAST SAR:** námořní oblast, ve které je stát odpovědný za pátrací a záchranné činnosti. Vymezení těchto oblastí není spojeno s vymezením stávajících námořních hranic a, jak je stanoveno v Hamburské úmluvě z roku 1979, může být ošetřeno podpisem dohod mezi státy. Pokud taková dohoda neexistuje, vymezení se provádí v rámci IMO (viz níže), jako je tomu v případě Středozemního moře, jehož oblasti působnosti SAR jsou určeny Všeobecnou dohodou o prozatímním plánu SAR (1997).
- **MRCC:** zkratka pro „Koordinační středisko námořní záchrany“. Je to středisko odpovědné za efektivní organizaci pátracích a záchranných služeb v celé zájmové mořské oblasti, koordinující zásahy SAR. První MRCC, které má všechny zprávy o skutečné nebo potenciální mimořádné události, se stává odpovědným za případ a musí přijmout veškerá nezbytná opatření pro koordinaci zásahu, dokud odpovědnost za případ příslušný orgán SAR nepřevzme.
- **BEZPEČNÉ MÍSTO:** Koncept bezpečného místa je uveden v kapitole 1.3.2 Hamburské úmluvy z roku 1979. Musí být identifikováno tam, kde: 1. bezpečnost a život ztroskotaných osob již nejsou ohroženy (z tohoto důvodu přístavy v zemích, kde je uplatňován trest smrti, nebo kde byt jediný migrant zachráněný na moři může být

pronásledován z politických, etnických nebo náboženských důvodů, nemohou být považovány za „bezpečné“); 2. jsou zajištěny základní potřeby (jídlo, ubytování a lékařská péče); 3) může být zorganizována přeprava ztroskotaných osob do konečného cíle.

- **MEZINÁRODNÍ VODY (NEBO "VOLNÉ MOŘE")**: námořní oblasti částečně nebo úplně vyčleněné z kontroly jakéhokoli státu (které nepatří do jurisdikce žádného státu)
- **VÝSOSTNÉ VODY (NEBO POBŘEŽNÍ MOŘE)**: tato definice označuje jakoukoli vodní oblast, nad kterou má stát plnou [jurisdikci](#) a vykonává nad ní svou svrchovanou moc; sahá do vzdálenosti až 12 námořních mil. Tyto vody se neshodují s vymezením zón SAR.
- **EU NAVFOR Med - OPERACE Sophia**: (dříve **Námořní síly Evropské unie ve Středomoří**) původně pouze EU NAVFOR MED, od 22. srpna 2015 bylo jméno aktualizováno po narození dítěte jménem Sophia, jehož matka byla zachráněna na palubě plavidla používaného při operaci. Provoz organizace byl oficiálně zahájen Radou pro zahraniční věci Evropské unie dne 22. června 2015. Hlavním cílem je předcházet obchodování s lidmi a bojovat proti němu. Tato operace byla obnovena až do 31. října 2018. Dne 14. května 2018 Rada Evropské unie schválila zahájení projektu, jehož cílem je po dobu šesti měsíců testovat Informační buňku trestné činnosti (CIC) na palubě vlajkové lodi Operace Sophia.
- **FRONTEX**: jedná se o evropskou agenturu zřízenou v roce 2004 Evropskou radou, původně nazvanou „Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie“. Nařízením (EU) 2016/1624 zavedly Evropský parlament a Rada změny a nově definovaly agenturu Frontex jako „Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž“.
- **IMO**: zkratka pro Mezinárodní námořní organizaci, specializovanou agenturu Organizace spojených národů zřízenou po přijetí Ženevské mezinárodní námořní úmluvy z roku 1948, jejímž cílem je podporovat námořní spolupráci mezi členskými zeměmi (v současnosti 170) a zajišťovat bezpečnost lodní dopravy a ochranu mořského prostředí.
- **MEDEVAC (ZDRAVOTNÍ EVAKUACE)**: definice používaná k označení provozu lékařské evakuace pro osoby v bezprostředním nebezpečí života. Je to termín, který se často vyskytuje v tiskových zprávách o osobách zapojených do pátracích a záchranných operací ve Středomoří.
- **NEVYPOVĚZENÍ**: je to základní zásada, která státům zakazuje vracet uprchlíky jakýmkoli způsobem do zemí nebo území, kde může být ohrožen jejich život nebo svoboda.
- **NGO**: zkratka pro „nevládní organizaci“ označující jednu nebo více nevládních organizací, které jsou nezávislé na národních a mezinárodních správních strukturách. Jsou to neziskové organizace.

- **SEA GUARDIAN (NÁMOŘNÍ STRÁŽCE):** operace NATO zaměřená na námořní bezpečnost a boj proti terorismu ve Středomoří, vyvinutá během varšavského summitu v červenci 2016. Velitelství spojeneckých námořních sil (MARCOM) se sídlem v Northwoodu ve Velké Británii odpovídá za velení operacím Sea Guardian.
- **SCAFISTA:** definice používaná v žurnalistice k označení osoby, která přepravuje nezdokumentované migranty a uprchlíky po moři. Toto číslo se může shodovat s „pasérem“ (pašerákem), tj. osobou, která napomáhá k nelegálnímu vstupu do země nebo neoprávněnému překročení hranice za poplatek. Je rovněž nutné odlišit obě definice od definice obchodníka s lidmi: obchodování s lidmi (ke kterému může dojít i v rámci jedné země bez překročení hranic) znamená nátlak ze strany samotného obchodníka s lidmi.
- **THEMIS:** Od 1. února 2018 Evropská agentura Frontex zahajuje evropskou misi „Themis“, která nahrazuje „Triton“ a rozšiřuje rozsah akcí nad rámec běžných operací pátrání a záchrany na moři, se silnějším důrazem na ochranu námořní hranice EU.
- **TRANSBORDING:** pokud jde o pátrání a záchranu migrantů a uprchlíků, termín „transbording“ se používá k přemístění ztroskotaných osob z jednoho plavidla na druhé.
- **STYČNÁ OBLAST:** oblast přiléhající k teritoriálním vodám, obvykle označená v mezích dalších 12 mil od teritoriálních vod. V rámci ní může stát provádět nezbytné kontroly, aby zabránil porušování jeho zákonů, včetně zákonů týkajících se imigrace.

Operace pátrání a záchrany migrantů (SAR) jsou nyní jedním z hlavních témat politické, mediální a veřejné debaty. Toto téma je přímo spojeno s vnitrostátními a evropskými migračními politikami a více či méně nepřímo s bezpečnostní politikou. Z tohoto důvodu vyžaduje novinářská práce, které se odvíjí kolem něj, maximální opatrnost. Vzhledem ke složitosti problému je nezbytné přispět k šíření informací, které poskytují vhodný rámec a respektují realitu, prostřednictvím určitých doporučení:

- Z lexikálního hlediska je vzhledem k případu, ve kterém chceme vyjádřit právní a správní stav zachráněných osob, za přítomnosti heterogenních skupin vhodné použít, pokud je to možné, slova „migranti“ a „uprchlíci“. Je lepší použít slovo „příjezd“ nebo „přistání“ místo „vylodění“, což je vojenský termín.

- Pokud jde o použití obrázků, doporučuje se nezvýhodňovat výhradně záběry skupin migrantů / uprchlíků, aby nedošlo k obnovení stereotypní vize „beztvarých mas“ jednotlivců.

- V případě rozhovoru s osobami zapojenými do operací SAR, a zejména v případě nejasných lodních tras, nebo pokud jsou potřebná další vysvětlení, obraťte se na koordinační středisko pro námořní záchranu.

- Dávejte do kontextu pátrací a záchranné operace na moři v širším panoramatu kontextů odjedu a cesty (např. podmínky migrantů/uprchlíků v Libyi, kronika cesty, důvody odjedu)

- Vzhledem k přítomnosti politických a institucionálních zástupců při řešení událostí souvisejících s pátracími a záchrannými operacemi na moři, pokud jde o audiovizuální sektor, je role novinářské mediace ústřední. Novinář, viditelný a rozpoznatelný, zasahuje, komentuje, vysvětluje a v některých případech stigmatizuje možnou kontroverznost prohlášení.

Menšinové skupiny: islám a muslimové

- **ISLÁM:** je monoteistické náboženství, jedno ze tří náboženství nazývaných také „Abrahámovská náboženství“ (spolu s křesťanstvím a judaismem). Byl založen v 7. století n.l. na Arabském poloostrově Mohammedem, pokorným velbloudářem, kterému Bůh zjevil Korán a kterého muslimové považují za posledního proroka (Ježíše také považují za proroka).
- **ISLAMISMUS:** je výraz používaný k označení toho, že islám je chápán jako politická ideologie. Islamista je přídavné jméno odlišné od islámského, i když se často používá jako synonymum. Zatímco slovo islámský, stejně jako muslimský, označuje s vírou související (muslimské nebo islámské), místo uctívání, rituál, praktikum nebo jakýkoli okruh vztahující se k náboženské sféře, výraz „islamistický“ znamená odkaz na politický rozměr islámu.
- **MUSULMAN (NEBO ISLÁMEC):** je přívrženec islámu, slovo „musulman“ (v arabštině muslim) znamená vyznavač. Na světě je asi 1,5 miliardy muslimů, z nichž Arabů je o něco málo více než 300 milionů. Mezi hlavní nearabské muslimské země patří Turecko, Pákistán, Írán a Indonésie (kde žije 13% věřících muslimů).
- **DŽIHÁD:** Džihád v arabštině je mužského rodu a znamená to „vrcholné úsilí“. V islámu existují dvě formy džihádu: velký džihád, který naznačuje maximální individuální úsilí o duchovní růst, a malý džihád, svatá válka, která může být obranná nebo útočná. Džihád je také vlastní jméno.
- **DŽIHÁDISTA:** je to možná nejsprávnější výraz, který označuje toho, kdo bojuje například s Kalífátem v Sýrii. Ve skutečnosti termín „islamista“, i když se používá k označení fundamentalistických hnutí (a za tímto účelem je stále vhodnější než „vyznavatel islámu“), odkazuje na politický aspekt islámu, což nemusí být nutně džihádista.
- **MUDŽAHEDÍN:** je to arabské slovo, které označuje toho, kdo bojuje džihád, a proto znamená „bojovník“.
- **UMMA:** je slovo v arabštině, které označuje velkou rodinu Proroka, konkrétně globální muslimskou komunitu. Silný pocit sounáležitosti s Ummou je to, co se často klade muslimům za vinu, protože existuje obava, že jsou věrnější svému vlastnímu

náboženství (nadmárodnímu společenství) než zemi, jejíž jsou občany.

- **KORÁN:** je to referenční text islámu, nejposvátnější, protože byl diktován Bohem Mohamedovi a je považován za neinterpretovatelný, to znamená, že by se měl brát tak, jak byl přepsán v sedmém století (z toho vyplývají nekonečné problémy týkající se možnosti interpretace textu a jeho aktualizace do současnosti, reformistická výzva, která se vždy střetávala s více ortodoxními školami). Je rozdělen do 114 kapitol nazvaných Súry a skládá se z 6236 veršů.
- **SUNNITÉ A ŠÍITÉ:** to jsou dvě hlavní větve, do kterých se islám rozdělil hned od prvních dnů sporu o nástupnictví proroka Mohameda. Po Mohamedově smrti byla Umma rozdělena mezi sunnity - pravoslavné, následovníky Sunny (tradice), přesvědčené, že poslušnost patřila místodržícím zvaným Kalifové - a šíity, zastávce frakce Mohamedova zetě Aliho, který se oženil s prorokovou dcerou, patřil ke stejné rodině, a proto byl na základě pokrevního svazku považován za jeho nástupce. Sunnité jsou v muslimském světě většinou (asi 85%). Šíité se nacházejí hlavně v Íránu, Libanonu, Bahrajnu.
- **WAHHÁBISMUS:** je náboženské hnutí uvnitř sunnitského islámu založené v 18. století v Saúdské Arábii a založené na doktríně hanbalovců. Hanbalovci jsou jednou ze čtyř náboženských škol islámu, nejpřísnější a nejzákladnější. Teroristické skupiny jako al-Káida a islámský stát jsou inspirovány wahhábisty.
- **ŠARÍA:** Islámské právo, které lze interpretovat metafyzickým nebo doslovným způsobem. Při doslovném výkladu se stává (v moci nebo v praxi) kódem chování státu. Zdrojem šaría jsou hlavně Korán a Sunna (hadísy, prorokova slova). Právo šaría, založené v 7. až 8. století, požaduje mimo jiné pro zloděje amputaci rukou, ukamenování pro cizoložníky, zákon odplaty (oko za oko) a několik dalších forem souhrnné spravedlnosti, ale ve skutečnosti se používají ve velmi malém počtu případů, například v islámském státě Sýrie, v talibánském Afghánistánu a do jisté míry v Saúdské Arábii.
- **ISIS:** je zkratka pro Islámský stát v Iráku a Sýrii, definice, kterou se Kalifát zpočátku představil světu (nazývaný také Isil, Islámský stát v Iráku a Levantu, nebo IS, Islámský stát). Počátky teroristické skupiny se nacházejí v katarských milicích, které v roce 2004 v Iráku shromáždil Abu Musa Zarkáví, aby bojovaly proti americké okupaci po válce v roce 2003 (ale také aby čelily oživení šíitské většiny v post- Saddámovském Iráku, protože Isis je sunnitská skupina). Isis/Isil/Is je od roku 2012 v syrském konfliktu proti režimu Bašára Assada (ale také proti zbytkům Syrské svobodné armády, proti náboženským menšinám a je v konfliktu i se syrskými bojovníky al-Káidy ve frontě an.Nusrá). Isis v průběhu času shromáždila skutečné nebo domnělé členy od teroristických skupin činných v Libyi, na Sinaji, v Nigérii (Boko Haram) a některých pákistánských okrajových frakcí Talibanu.
- **DAEŠ:** je arabský ekvivalent Isis, zkratka al-Dawla al-Islamiyya fi al-Irák wa al-Sham (islámský stát Iráku a Sýrie). Daeš je proto původní jméno skupiny vedené kalifem Al Bagdádím. Mnoho západních vlád, včetně francouzské a britské, se rozhodlo jej

používat místo Isis/Isil/Is, protože se vyhýbá odkazu na slovo „Islámský“, a tak snižuje možný diskriminační zkrat proti jakémukoli odkazu na islám. Daeš se rovněž vyhýbá odkazu na slovo „stát“ a pro ty, kdo ho upřednostňují před Isis/Isil/IS, je vhodnější tak označit skupinu, která není ani uznávaným, ani islámským státem, ve smyslu dodržování islámských pravidel.

2 - OCHRANA IDENTITY

Chraňte žadatele o azyl, uprchlíky, oběti obchodování s lidmi a migranty, kteří se rozhodnou mluvit s novináři tím, že se postaráte o to, aby jejich totožnost a vzhled nebyly identifikovatelné.

Termín „uprchlík“ je v posledních letech nejpoužívanějším znakem pro označení lidí prchajících před válkami a perzekucí. Vhodným právním termínem je „žadatel o azyl“, což označuje ty, kteří opouštějí svou vlastní zemi a žádají o azyl v jiném státě z důvodu postavení uprchlíka nebo o získání jiných forem mezinárodní ochrany. Žadatelé o azyl a samozřejmě také ti, kterým již bylo přiznáno postavení uprchlíka, si zaslouží zvláštní pozornost novinářů a tisku. Důvody, proč uprchli ze své vlastní země, mohou potenciálně vystavit tyto uprchlíky nebo jejich rodinné příslušníky odvetným opatřením ze strany orgánů země původu nebo nestátních subjektů nebo zločineckých organizací v případě bezohledného mediálního pokrytí.

I lidé z jiných zemí čelí také osobním rizikům nebo represím vůči rodinným příslušníkům, kteří zůstali doma. Pokud nemáte podrobné informace o zemi původu dotazované osoby, doporučuje se konzultovat věc s mezinárodními organizacemi, jako je (UNHCR), aby nedošlo k odhalení její totožnosti.

V případě rozhovorů je užitečné mít na paměti, že:

1. Lidé přicházející z různých sociokulturních prostředí, kde je role médií omezená a ohraničená, nemusí znát dynamiku médií, a proto nemusí být schopni náležitě posoudit důsledky zviditelnění v médiích.
2. Osoba, která souhlasí s pohovorem během pobytu v pobytových střediscích, by měla být řádně upozorněna na možné důsledky, aby mohla být přijata preventivní opatření a aby mohla být vyhodnocena skutečná rizika represe po pohovoru. Zvláštní pozornost by měla být věnována zdravotnímu stavu a možnému fyzickému nebo psychickému traumatu, které osoba utrpěla při záchraně na moři, zejména těhotným u žen nebo čerstvých matek.
3. Pro úspěch pohovoru je důležité využít službu kulturního mediátora a / nebo komunitního tlumočnicka v sociální oblasti, správně předávat informace a respektovat názor a kulturní pozadí vyslychané osoby.
4. V případě žadatelů o azyl, uprchlíků a obětí obchodování s lidmi by měly být případně zadrženy jakékoli informace, které by mohly vést k jejich identifikaci. V takových případech by mělo být zamaskováno/změněno jméno, tvář a hlas a

pozornost by měla být věnována všem detailům, které by mohly odhalit totožnost dotazované osoby, jako je popis jednotlivých fyzických údajů nebo konkrétních detailů.

5. Bez ohledu na svobodný a informovaný souhlas vyslychané osoby by nikdy nemělo být zveřejněno celé jméno: nezveřejňujte příjmení vyslychané osoby. Místo toho použijte vymyšlené jméno.

Při používání obrázků se doporučují následující postupy:

1. Nezapomeňte, že před zveřejněním jakéhokoli obrázku nebo videa (fotografie nebo videa) osob, na kterých jsou identifikovatelné, je nutné získat svobodný a informovaný souhlas zpovídání osoby. Pokud není možné získat souhlas vyslychané osoby z důvodu nedostatku času nebo z jiných důvodů, viz bod 3 níže.
2. Před zveřejněním obrázků nebo vysíláním videozáznamů osob, které mohou vést k jejich identifikaci, je třeba posoudit možné nevýhody vyplývající z politických a sociálních podmínek v zemi původu a případně zasáhnout během postprodukční fáze, aby se odstranily všechny prvky, které vedou k jejich identifikaci, i když byl udělen souhlas.
3. Při příjezdu se často stává, že: nemusí být možné kvůli nedostatku času možné ověřit zemi původu všech migrantů na palubě; nebo protože prvotní informace nejsou jasné nebo jsou částečné; nebo pokud nelze požádat o souhlas s pohovorem. V těchto a podobných případech (nebo kdykoli se vyskytnou podobné podmínky) je vhodné použít nebo vybrat zkreslené nebo rozostřené záběry, záběry zad nebo hůře rozpoznatelných částí těla. Detailní záběry mohou být například nezaostřené nebo proti světlu, takže je vidět pouze silueta.
4. 4. V případě zvukových nebo obrazových rozhovorů může být hlas dotázané osoby změněn, aby byla chráněna její totožnost. V závislosti na zásadách publikování a na požadované perspektivě patří mezi možnosti volby změna nebo dabing hlasu.
5. Aby se předešlo „snížení“ počtu, tváří a příběhů uprchlíků a žadatelů o azyl, lze v případě zvukových rozhovorů vyprávět příběhy s použitím změny hlasu; hlas a obličej pro audiovizuální rozhovory by měly být maskovány.

3 SPRÁVNÉ A ÚPLNÉ INFORMACE

Vyvarujte se šíření nepřesných, zjednodušených informací a zamyslete se nad škodami, které mohou být způsobeny povrchním a nesprávným chováním spotřebitelů zpráv.

Státní příslušnost, etnická příslušnost, místo původu, náboženství nebo právní postavení osoby účastníci se události, o které referují média, by měla být zveřejněna s větším smyslem pro odpovědnost a péči. Tyto informace by neměly blíže určovat zúčastněné osoby, pokud nepomáhají při porozumění samotné události.

V průběhu analýz a průzkumů prováděných v tisku a televizi byly při podávání zpráv o fenoménu migrace a jejích lidí identifikovány některé nevhodné asociace: migranti / uprchlíci byly vylíčeni jako ohrožení bezpečnosti a veřejného pořádku; migranti / uprchlíci jako ohrožení zdraví; migranti / uprchlíci jako hrozba pro práci, kulturu a identitu. Tyto asociace, pokud jsou nepřesné a zjednodušené, porušují nejen etické a regulační zásady žurnalistiky, ale také zprostředkovávají a posilují stereotypy vůči „cizincům“, protože jsou odlišní, a proto nebezpeční.

Je vhodné uvádět zprávy do kontextu, vyprávět příběhy o realitě původu, důvodů pro opuštění země původu, průběh cesty, aby čtenáři a posluchači měli k dispozici co největší množství nástrojů ke čtení příběhů lidí, se kterými přicházejí do styku.

Zobrazování zločinu

Vyhnout se „etnickému“ zabarvení zpráv neznamená cenzuru určitých informací. Od člověka se nežadá, aby cenzuroval, ale aby vybral mezi různými charakteristikami člověka pouze ty, které jsou skutečně důležité pro pochopení toho, co se stalo. Při porozumění příběhu musí být užitečné uvést etnicitu osoby, která se podílí na zpravodajství. Naopak by to nemělo vést čtenáře k tomu, aby považoval provenienci osoby za relevantní k tomu, aby vysvětlila své činy, ani by to nemělo vnucovat automatické spojení mezi národností a trestným činem. V některých případech, například u mezinárodní trestné činnosti na finanční úrovni, je ale důležité přesně určit národnost, aby se zdůraznil nadnárodní rozměr trestného činu.

Jak zobrazovat zdravotní hrozbu s ohledem vůči přistěhovalcům a uprchlíkům

„Přistěhovalecké prostitutky, bakteriologické bomby“; „Hrozba AIDS, jeden z deseti přistěhovalců je nemocný“; „Po chudobě přinášejí nemoci“: tyto tituly jsou příklady alarmujícího používání kombinace zdraví a imigrace. Můžeme to správně definovat jako alarmující, protože jsme nebyli svědky epidemií, ve kterých byli přistěhovalci identifikováni vědeckými odborníky a vědeckými metodami jako původci nebo živitelé epidemie. Není náhodou, že citované novinářské narážky se téměř výhradně zaměřují na přenosné nemoci, tedy infekční nemoci. A to nejen na jakékoli nakažlivé nemoci, ale přesně ty, které jsou z historických, antropologických a náboženských důvodů od středověku obklopeny větší gloriolou sociálního stigmatu. Okamžitým mentálním zkratem bude uživatel těchto zpráv veden k tomu identifikovat je jako vážně nebezpečné (a proto se bát a držet dál od sebe) lidi, kterým tyto zprávy připisují odpovědnost za riziko infekce. Stručně řečeno, špatné informace, vědecky nepodložené nebo povrchně konstruované a interpretované, přenášené důrazně a alarmujícím způsobem, mohou ve veřejnosti bez základních znalostí, které umožňují tato rizika kriticky interpretovat, vzbuzovat strach z toho, co může zase generovat jevy sociální paniky nebo jakkoli rozložené reakce averze a odmítání.

Zacházení s prací, přijetím, identitou

Zvláštní pozornost by měla být věnována televiznímu znázornění dimenze kulturních rozdílů a situací utrpení. Kritickými prvky jsou v tomto případě titulování zpráv a střih obrazového materiálu. Předchozí doporučení se vztahují na titulování, zatímco pro editaci je vhodné uvést některé další údaje. Za prvé, doporučení, aby se během procesu editace zabránilo zavádějícím rekonstrukcím a manipulacím se záběry, například použitím hudebních komentářů, jejichž jediným účelem je ovlivnit posluchače nebo stigmatizovat různé návyky. Například, snímat velké skupiny lidí na ulici po oslavě modlitby (která se často odehrává na ulici kvůli absenci konkrétních míst uctívání), pouze s cílem ukázat detaily ošacení, které zdůrazňují situaci degradace, jako např. pantofle nebo bosé nohy.

Informace o přijetí a práci mohou být zavádějící. Zprávy, ve kterých jsou migranti / uprchlíci zobrazováni a prezentováni jako kulturní kolonizátoři („už nejsme doma vlastními pány“, „přicházejí a obsazují ulice svými bohoslužbami“), jako bytosti nepřátelské k formám integrace, jako nositelé náboženských diktátů, neslučitelné s naším vlastním náboženstvím, jako nositelé zvyků a životních stylů (například jídlo), které jsou odlišné a neslučitelné s našimi, jsou zobecnění, která nesplňují kritéria správnosti a přesnosti informací.

Při řešení těchto problémů se doporučuje používat data a informační grafiku, shromažďovat svědectví lidí na našem území a zařazených do výkonu práce nebo společenského přijetí. V případě zpráv o pracovních podmínkách migrantů je vhodné zdůraznit, pokud existuje, rámec vykořisťování v práci, pracovní podmínky, upřesnit jména a příjmení dotčených osob.

Projevy nenávisti

Vzhledem k nenávistným projevům a tomu, jak politici a veřejní činitelé stále více formulují prohlášení nebo píšou nenávistné projevy, čelí novináři důležité otázce: jak se s takovými prohlášeními vypořádat? Jak by se o nich mělo referovat? Síť pro etickou žurnalistiku (www.ethicaljournalismnetwork.org) provedla pětibodový test, který by měl každý novinář podstoupit před nahlášením obsahu, který může představovat případy nenávistných projevů.

Zde je jejich souhrn:

1. **Postavení nebo status mluvčího.** Ve většině případů jsou novináři pouze vinní tím, že vůbec referují o urážlivých výrociích druhých: média pravidelně padají do pastí komunikačních odborníků, bezohlední politici a další vůdci, kteří vyjadřují nesouhlas, aby podpořili své teze, a spoléhají na média, že pokryjí jejich senzacechtivá prohlášení, bez ohledu na to, jak pobuřující jsou. Novináři a redaktoři musí pochopit, že pouhá skutečnost, že někdo o něčem tvrdí, že je to něco odporného, není předmětem zpráv; musí prozkoumat kontext, ve kterém to bylo řečeno, jakož i postavení a pověst těch, kteří to řekli. Rozčilený politik, který je zkušený v manipulaci s veřejností, by neměl dostat mediální pokrytí, protože by to vytvořilo negativní klima a kontroverzní úvahy. Média musí zajistit, aby přednostně

nedávala prostor politikům a jiným vlivným lidem, jejichž jediným cílem je vytvořit negativní klima pro určité skupiny lidí, zejména pokud představují nejzranitelnější skupiny. Novinářskou úlohou není postavit se proti postoji řečníka, ale prohlášení a fakta musí ověřit bez ohledu na to, kdo je řečníkem. Svoboda projevu je právem pro všechny: je na novináři, aby se ujistil, že každý může vyjádřit svůj názor, ale to neznamená, že mu udělí povolení lhát, šířit škodlivé hlasy a vzbuzovat nepřátelství a násilí vůči jiným.

2. **Rozsah projevu.** Novináři musí brát v úvahu frekvenci a rozsah šíření zprávy. Je to ojedinělý incident? Nebo je to něco, co se opakuje po určitou dobu, něco, k čemuž dochází soustavně a úmyslně? Zpochybnění relevance a záměru může také pomoci pochopit, zda je řeč součástí přesného vzorce chování nebo zda se jedná o incident minulosti. Užitečným ukazatelem pro identifikaci strategie podněcování k nenávisti, ať už na základě etnicity, rasy, náboženství nebo jiných faktorů diskriminace, je opakování.
3. **Cíle projevu.** Normálně vyškolení novináři a editoři jsou schopni rychle zjistit, zda je řeč určena k útoku na lidská práva jednotlivců nebo skupin. Mají zvláštní odpovědnost za to, aby řeč uvedli do správného kontextu, odhalili a vysvětlili, jaké jsou cíle řečníka. Naším záměrem není omezit ty, s nimiž nesouhlasíme, ale tento článek by měl pomoci těm, kteří čtou - nebo poslouchají - lépe porozumět kontextu, ve kterém se projev prezentuje. Klíčové otázky jsou: jaké jsou výhody pro řečníka a jaké jsou zájmy, které zastupuje? Kdo jsou oběti nenávistných projevů a jaký to na ně má dopad, a to jak na jednotlivce, tak na komunitu?
4. **Obsah a forma.** Novináři musí být schopni posoudit, zda je řeč provokativní, a posoudit její formu a styl. Mezi příběhem vyprávěným někým v baru nebo v hospodě, s malou skupinou lidí, a projevem na veřejném místě před vzrušeným publikem existuje propastný rozdíl. Novináři se musí ptát sami sebe: je to „nebezpečný“ projev? Mohl by za to být jeho autor stíhán zákonem? Podněcuje násilí nebo nenávist vůči někomu?
5. **Ekonomické, společenské a politické klima.** Novináři musí brát v úvahu atmosféru, v jaké je řeč pronesena. Volební kampaň, ve které se politické skupiny navzájem napadají a vytáčejí se, aby získaly pozornost veřejnosti, je živnou půdou pro úvahy o nenávistných projevech. Novináři musí posoudit, zda jsou prohlášení založena na faktech a zda jsou přiměřená okolnostem, za kterých jsou učiněna. Pokud máme pochybnosti o přímém citování nenávistné řeči, může nám pomoci parafrázovat útočné výroky bez opakování urážlivých výrazů.

Novináři musí dělat svou práci pečlivě: měli by být schopni rozpoznat kontext, včetně situace, kdy existuje skutečná strategie diskriminace určitých skupin. Existují skupiny, na které jsou cílené kampaně směřovány. Otázky, které by si měli novináři položit, jsou: Jaký je dopad projevu na dotčené lidi? Jaké jsou jejich bezpečnostní podmínky? Je cílem projevu problémy vyřešit nebo zesílit?

- Rada Evropy zahrnuje do definice pojmu „nenávistný projev“ podněcování k nenávisti založené na netoleranci, ve formě agresivního nacionalismu a etnocentrismu, jakož i diskriminaci a nepřátelství vůči migrantům.

- Hranice mezi svobodou projevu a nenávistnými projevy je věcí k zamyšlení a debatě: Mezi slučitelná omezení svobody projevu podle mezinárodního práva a posuzovaná podle jurisprudence patří omezení týkající se propagace myšlenek založených na rasové nadřazenosti a nenávisti, podněcování k diskriminaci a násilí na základě rasových, etnických, národních nebo náboženských důvodů (Mezinárodní dohoda o občanských a politických právech - ICCPR, Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (ICERD)), která podněcuje, propaguje nebo povzbuzuje zneuctění, nenávist nebo pomluvu osoby nebo skupiny na základě rasy, barvy pleti, národnostního nebo etnického původu, náboženství atd. (doporučení Evropské komise 15 (2015) proti rasismu a intoleranci - ECRI).

Jedním prvkem, který pomáhá odlišit nenávistné projevy od pouhé pomluvy, je složka stereotypního zobecnění tvrzení o skupině lidí definované národností, etnickou nebo náboženskou příslušností nebo urážka jednotlivce kvůli jeho členství v určité skupině.

- Kontext, ve kterém jsou vyjádřeny, však zůstává rozhodující pro zvážení nebezpečí výrazů v daném historickém a geografickém okamžiku.

4 - ZDROJE

Pokud je to možné, požádejte odborníky a organizace specializující se na tuto oblast, aby veřejnosti poskytli informace v jasném a komplexním kontextu, který se také zabývá příčinami daného jevu.

Následuje seznam zdrojů rozčleněných podle oblastí, z nichž mohou novináři a informační pracovníci čerpat, aby našli aktuální údaje a informace o migrantech, žadatelích o azyl, uprchlících a menšinách. Seznam zahrnuje pouze subjekty působící v evropském a mezinárodním měřítku. Organizace působící na místní úrovni lze vyhledávat v jednotlivých zemích.

Evropské instituce

- www.ec.europa.eu/ewsi/en Evropská webová stránka o integraci. Poskytuje přehled o integraci, osvědčených postupech také s odkazem na jednotlivé členské státy, místa a bibliografii, projektové partnery.
- www.ec.europa.eu/dgs/home-affairs Obecná směrnice pro vnitřní záležitosti Evropské komise, která má v nabídce „politiky“ sekci „imigrace“ a „azyl“.
- www.ec.europa.eu/social Obecná směrnice Evropské komise pro zaměstnanost, sociální věci a začlenění, která se zabývá sociálním zabezpečením a sociální ochranou.
- www.frontex.europa.eu Frontex, Evropská agentura pro hraniční kontrolu.
- www.fra.europa.eu Agentura pro základní práva (Fra), poradní orgán Evropské unie.
- www.mipex.eu Index integrace migrace (Mipex), srovnání stavu integrace v různých zemích na základě řady ukazatelů.
- www.emn.europa.eu Evropská migrační síť, součást Generálního ředitelství Evropské komise pro vnitřní věci. Vydává národní zprávy 28 členských států.

Mezinárodní organizace

- www.oim.com Mezinárodní organizace pro migraci
- www.unhcr.org Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
- www.amnesty.org Nezávislá nevládní organizace.
- www.msf.org Nezávislá nevládní organizace.

Statistika a data

- http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics
Čtvrtletně aktualizovaná databáze s údaji poskytnutými Eurostatu příslušnými ministerstvy a imigračními odděleními evropských států. Údaje týkající se žádostí o azyl lze volně prohlížet; kritérii pro vyhledávání údajů mohou být, kromě typu žádosti o azyl (první instance nebo nikoli), státní příslušnost žadatele o azyl, země, ve které je žádost o azyl podána, referenční období atd. Eurostat publikuje čtvrtletní a roční analýzu.

- <http://data.unhcr.org/mediterranean> Portál UNHCR, který systematicky aktualizuje údaje o příjezdech do jižní Evropy po moři (čísla, národnost, pohlaví atd.), A to jak celkově, tak za jednotlivé země (Řecko, Itálie, Malta, Španělsko).
- www.themigrantsfiles.com Datový žurnalistický portál o lidských a finančních nákladech tzv. Fortress Europe (aktualizováno do roku 2016).
- www.savethechildren.org Organizace poskytuje údaje o zahraničních nezletilých a zahraničních nezletilých bez doprovodu.

Boj proti diskriminaci

- <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance> Zpráva o sledování rasismu a nesnášenlivosti na evropské úrovni a v jednotlivých zemích.

POZNÁMKY

(1) Převzato z "La deontologia del giornalista. Dalle Carte al Testo unico", editor Michele Partipilo; Centro di Documentazione giornalistica, Rome; vydání z ledna 2017

(2) „Pokyny pro uplatňování Římské charty“ byly vypracovány Římskou asociací charty, která byla vytvořena s cílem propagovat znalosti a plné uplatňování etického kodexu pro italské novináře o migrantech, žadatelích o azyl a uprchlících. Info: www.cartadiroma.org